

I den kristna hatbubblan

Han predikar död för homosexuella och totalförbud mot aborter. Patrick Johnston är kristen fundamentalist.

Men han är inte en ensam galning utan en representant för USA:s växande höger.

På uppfarten hans golden retriever som rullar sig på asfalten, på gården hans söner som spelar basket, i garaget hans fru som packar in resten av barnen i en minibuss, på uppfarten hans Honda CRV med texten "I HATE SIN" på registreringsskylten. Och i dörröppningen han själv, som undrar om jag är sugen på efterrätt.

Vi åker till en restaurang och slår oss ner i ett bås. Han väljer jordgubbspaj, jag citronpaj. Det blir dagens andra portion erkänner han, och servitrisen skrattar. Efter en vända ut i köket är hon tillbaks med pajerna och en panna blaskigt kaffe. "Är det okej om vi ber bordsbön?" undrar han, precis när jag ska sätta skeden i marängskalet. Och så knäpper han händerna, blundar och ber Gud välsigna intervjun.

Dr. Patrick Johnston är en livs levande fundamentalist. Inte bara lite Jesus light, utan hela härligheten. Han är en del av en amerikansk massrörelse, närmast ogripbar för en svensk. Det finns minst 70 miljoner evangeliskt kristna i USA, en fjärdedel av befolkningen. Bara en liten skärva är liberaler eller progressiva, resten är mer eller mindre konservativa och röstar höger. Alla är inte fundamentalister, men undersökningar indikerar att mer än hälften tycker att Bibeln ska läsas bokstavligt. Eller som Dr. Johnston uttrycker det: "Bibeln är Guds ord, och det finns lagar och regler som vi måste lyda."

Han bor utanför Zanesville i östra Ohio, en stad som Gud tycks ha glömt men kristendomen erövrat. I takt med att industrin har fallit ihop har befolkningen halverats, samtidigt som kyrkorna blivit fler – en rätt typisk händelsekedja i avindustrialiser-ingens och arbetslöshetens landskap, där kollektiva bakslag och personliga nederlag har fått många att söka trygghet och mening i tron. De har lyssnat på väckelsepredikanter som inte bara erbjudit dem en plats i himlen utan också pekat ut en rad syndabocker att skylla det jordiska eländet på: liberaler, socialister, feminister, "sekulära humanister" och homosexuella.

Dr. Johnston är inte en av de misslyckade. Han är familjeläkare med egen praktik, stabil inkomst och stor villa, han bär kostym och slips och ett välputsat leende. Men så är han inte heller en av de ledda eller vilseledda, utan en av ledarna.

Nuförtiden predikar han ofta i olika kyrkor. Dessutom föreläser han på universitet, för myndigheter och politiker. Läkarlegitimationen har blivit hans inträdesbiljett till finrummen. Som barn av den konservativa väckelsen under 1970- och 80-talet har han också droppat principen om att skilja religionen från politiken, och senast 2008 ställde han upp som republikansk kandidat i valet till delstatskongressen.

USA är på väg mot avgrunden, menar han. Och diagnosen är ställd sedan länge. Allt kokar ner till synden. Det är därför han hatar den så mycket.

På sin hemsida rightremedy.org (den rätta medicinen), har han samlat essäer, artiklar och tal från de senaste tio åren. En lång dikt, fritt översatt, börjar så här:

"Åh, Amerika, Amerika, många år har gått. En nation under Gud du var. Men nu synd du har sått. Äktenskapsbrott, pornografi, homosexuell styggelse, skilsmässa, abort, droger och häxeri, en förbannelse över en fallen nation."

Att bryta mot Guds ord får konsekvenser. Även för nationer. Det är så han -förklarar brottsligheten, krisen och allt övrigt elände i dagens USA. Och mer elände är att vänta ju närmare apokalypsen vi kommer. Eller som han uttrycker det i slutet av dikten:

"Marken kommer att skaka, hjärtan kommer att skälva, ni kommer att styras av bögar och horor. Det är straffet: fattigdom och sjukdom, grymma kulor som penetrerar era dörrar. Upplopp och mobbar, beväpnade våldtäktsmän och brinnande gator."

Värst av alla synder är inte helt förvånande abort. Att staten sanktionerar det hela gör det etter värre. "Är det något som väcker Guds vrede så är det dödandet av oskyldiga barn", förklarar han. Det är därför han ägnar så mycket kraft åt frågan, bland annat genom att

driva Ohio Pro-life physicians, en frontgrupp för läkare mot abort.

Och han står inte ensam vid frontlinjen. Sedan USA:s högsta domstol, i fallet Roe mot Wade 1972, slog fast kvinnans rätt att välja har abortmotståndet, eller pro-life som det också kallas, varit den starkaste cylindern i den kristna högerns motor. Och aborträtten är en av de tydligaste vattendelarna i politiken, med Republikanerna som frenetiska motståndare och Demokraterna som försvarare. Även folket är kluvet. Strax över 40 procent vill kriminalisera abort eller inskränka aborträtten kraftigt, och en klar majoritet anser att abort är moraliskt förkastligt. Gallups opinions-undersökningar indikerar dessutom ett ökat stöd för pro-lifesidan sedan 1980-talet. Abortmotståndarna tycks också bli mer renläriga. Den årliga March for life i Washington DC, som senast samlade nära 400 000, skanderar numera entydigt "Inga undantag! Inga kompromisser!"

Dr. Johnston tillhör de kompromiss-lösa. Och det märks att han har debatterat saken förr, argumenten rinner ur honom som klassiker ur en jukebox. Det finns ett svar på allt, som på aborträttens huvudargument, att kvinnor ska ha rätt att bestämma över sin egen kropp: "De har rätt att göra vad de vill med sin kropp, men fostret är inte en del av kvinnans kropp." Det är alltid fel att göra abort, menar han. Att fostret är missbildat är inget bra skäl. Ett handikapp ska inte rendera dödsstraff. Våldtäkt och incest är lika dåliga motiv. Barnet ska inte avrättas för vad "pappan" har gjort, resonerar han. Inte ens om kvinnans liv är i fara är det okej att abortera.

"Rent vetenskapligt vet vi att livet börjar vid befruktningen, embryot är alltså en individ och ska behandlas som en individ", förklarar han.

Abortmotståndarna försöker ofta åberopa "vetenskapen" för att förstärka sina argument, men i grunden handlar det om tro. Premissen är denna: Om Gud existerar, om människan är hans skapelse, om själen finns redan i det befruktade ägget, om Gud har gett alla själar en "oförfärlig rätt till liv", då är abort fel. Men om så inte är fallet? Det alternativet finns förstås inte för Dr. Johnston.

Att abort skulle förekomma även om det förbjöds och att kvinnor skulle dö av riskabla ingrepp är inget han oroar sig för. Visst blir det illegala aborter, men om straffet är hårt kommer de att minska, menar han.

Den kristna högern är en antifeministisk kraft som till stor del formats kring abortmotståndet, men också kring kampen mot "kärnfamiljens upplösning". En av de mäktigaste organisationerna heter Focus on the family, grundad 1977 av James Dobson, dubbad till den kristna högerns mest inflytelserika ledare av Time Magazine. Genom radioprogram och teveshower har Dobson och andra fundamentalister hjälpt folk att "bygga välmående äktenskap efter Guds design" och att "uppföstra sina barn enligt moral och värderingar grundade på bibliska principer".

Och som showcase är säkert familjen Johnston lysande. Doktorn och hans fru Elisabeth har varit gifta i 13 år, de har sju barn och fler kan det bli. Han är drygt 40, hon är 35, så ännu finns det tid. Allt är i Guds händer.

Elisabeth har en collegeutbildning, men nu är hon hemmafru, ett arrangemang Dr. Johnston trivs bra med. Män och kvinnor är olika, menar han. De flesta kvinnor vill ta hand om sina barn. Kvinnor är naturliga barnaföderskor, män är naturliga familjeförsörjare. Så är det bara. Och mannens auktoritet i familjen är given av Gud. Ta till exempel Efesierbrevet, där kvinnor uppmanas att "foga sig efter sina män som efter Herren".

Kvinnan ska inte bara städa, diska och laga mat, utan helst också vara lärare. Elisabeth utbildar alla barn hemma, något som kallas för "home schooling". Även det ett naturligt val för Dr. Johnston. De offentliga skolorna är korrumperade och omoraliska, hävdar han. De har hamnat i händerna på socialister, feminister och ateistiska gudshatare som driver sin vänsteragenda; barnen får lära sig att jorden är fyra miljarder år och att människan utvecklats från aporna, medan sexualundervisningen sjunger promiskuitetens och onanins lov. Men det är inte bara den sekulära staten som förstör barnens moral, utan också de andra barnen i skolan, och därför måste de isoleras i hemmet. Först då får man total kontroll.

Hemundervisning blir allt vanligare i USA. På tio år har antalet barn som utbildas hemma av religiösa skäl fördubblats och ligger nu nära två miljoner, eller tre procent av alla skolbarn. Resultatet blir att många amerikaner växer upp i en fundamentalistisk bubbla. De fortsätter sedan leva i ett hermetiskt slutet universum där de arbetar, lever och umgås med lika-sinnade, och där deras världsbild aldrig störs av yttre intryck.

Högt upp på fundamentalismens agenda står också kampen mot homosexualiteten. Även här tar Dr. Johnston sats i Bibeln, där "sodomi" och "män som ligger med andra män" fördöms som synd. Han beskriver det som något sjukligt, ett brott mot "Guds design". Men homosexualitet är inte bara onaturligt, det underminerar också äktenskapet och familjen som heliga institutioner, argumenterar han.

Vilket väl i största allmänhet kan ses som en förklaring till den kristna högerns besatthet av frågor som abort, kvinnans underordning och allt som avviker från heteronormen.

Den patriarkala strukturen är sträng inom den konservativa evangeliska rörelsen, där männen härskar i Guds namn. Upplägget bygger på en manlighetskult – i mycket en reaktion på de senaste decenniernas dekonstruktion av köns-rollerna. Frigjorda kvinnor och hbt-personer betraktas därför som ett slags virus i systemet. "Varje förhållande utanför den strängt traditionella modellen med en man och en kvinna är ett hot mot den manliga maktstrukturen som är så betydelsefull för rörelsen", skriver författaren Chris Hedges.

Men vad ska man då göra med homosexuella som vägrar lyda Gud, undrar jag.

"De borde straffas med döden", säger Dr. Johnston och låter sedan argumentationen flyta på som om inget kontroversiellt har sagts. Jag tar en bit paj och sväljer. Tar en klunk kaffe och sväljer. Det här är knappast platsen eller tidpunkten att ta strid mot intoleransen, tänker jag. Viktigare är att begripa: Hur hamnar man i den positionen? Var kommer idéerna ifrån? Var slutar tankekedjan?

Den ideologiska plattform han står på kallas kristen rekonstruktionism, en fundamentalistisk ideologi som formades på 1970-talet av den kalvinistiske teologen R.J. Rushdoony och fördes vidare av religiösa ledare som Gary North och Greg Bahnsen. I botten finns en moralfilosofi som kallas teonomi, efter grekiskans theos (Gud) och nomos (lag), som hävdar att den enda hållbara grunden för vår moral och våra lagar är Bibeln. Den ska inte bara uppfattas som en guide, utan som ett rättesnöre. Den gäller alltid, i alla lägen.

På det följer en mission: Det duger inte att bara se till sin egen frälsning och invänta Jesu återkomst med gott mod. Rekonstruktionister ser sig som andliga krigare som fått i uppdrag av Gud att driva bort Satan ur skapelsen och bygga Guds kungarike på jorden, "Kingdom now". Steg ett är att förändra USA, att skapa en kristen nation. Inte bara lite "God bless America" eller en försiktig inympning av kristna värderingar, utan en total omformatering.

"Bibeln har alla svar för allt: hur ekonomin, familjen, kyrkan och det politiska styret ska struktureras", förklarar Dr. Johnston.

Rättssystemet skulle till exempel utgå från de mosaiska lagarna i Gamla testamentet. Då skulle det inte finnas några fängelser, något sådant föreskrivs inte i Bibeln. Tjuvar skulle i stället bötfällas eller sättas i arbetsläger.

Mord skulle förstas straffas med döden. Men en tillämpning av Moseböckernas straffkatalog skulle också utvidga dödsstraffet till en serie andra brott och synder. Våldtäktsmän, kvinnor som väljer abort, hbt-personer, otrogna makar och barn som förbannar sina föräldrar skulle stenas eller brännas levande. Även hädelse, avgudadyrkan och häxeri i alla dess moderna former skulle straffas med döden.

Också politiken ska ställas under Guds auktoritet. Och får man tro Dr. Johnston är Gud antisocialist med drag av Friedrich von Hayek och Margaret Thatcher. Efter att ha citerat ett par bibelverser talar han om "limited government" som en tvättäkta nyliberal, och han vill se en minimal federal stat, en nattväktarstat som ska upprätthålla rättsordningen och försvara nationen mot yttre fiender, inget annat. "Överallt där staten har gjort allt för människor har du fått kommunism, kvävd initiativkraft och en elit som har exploaterat folket".

Bibeln sanktionerar ingen välfärdsstat och ingen omfördelning via skatten, hävdar han. Skatt är stöld, att dela med sig ska vara en frivillig handling. Staten ska inte heller lägga sig i utbildningen. I stället borde privata företag, kyrkor och familjer få konkurrera om barnen. "Kapitalism och konkurrens på fler områden kommer att leverera bättre resultat, till lägre kostnader, till lyckligare konsumenter", säger han.

Tron på en fri marknad gör honom inte till libertarian. Total frihet öppnar bara för synd. Politiken spelar en viktig roll, men det är delstaterna som är dess rätta arena. Han förespråkar en decentralisering, ja han ser till och med att delstaterna borde revoltera, göra motstånd mot den tyranniska federala makten och förbereda sig på ett kommande inbördeskrig. Det är därför han gett sig in i politiken på delstatsnivå. Och frågan är vad som händer om Dr. Johnston får makten i Ohio. "Då ska jag styra efter Guds lag och efter mitt eget samvete", säger han och tar en sista tugga av pajen.

Att kalla rekonstruktionismen konservativ är ett understatement. Dr. Johnston lever i ett moraliskt universum som formades av nomadfolk i Mellanöstern för mer än 2 500 år sedan. Men då vi lever i en helt annan tid blir tankegodset närmast revolutionärt; man vill göra om, skapa nytt, låt vara efter en uråldrig mall. Och eftersom Bibeln, trots vitsorden, är långt ifrån uttömmande på alla områden och dessutom motsägelserfull, ges förstås den revolutionära viljan ett rejält tolkningsutrymme. Det behövs helt enkelt uttolkare.

Kanske kan man göra sig en bild av slutresultatet genom att tänka sig en kristen variant av mullornas Iran, med ett väktarråd som styr upp lagar och förhållningsregler, övervakar befolkningen och dömer syndare till döden.

En teokrati alltså. Vissa har velat gå ännu längre i sin analys. "Den radikala kristna högern är en svuren och mäktig fiende till det öppna samhället. Dess ideologi bär inom sig grundsatserna till en kristen fascism", skriver Chris Hedges i boken *Amerikanska fascister*. Och visst är de fascistoida dragen tydliga: antimodernismen, prokapitalismen, intoleransen mot oliktankande, utpekandet av konspirerande fiender, synen på sig själva som utvalda, de totalitära ambitionerna. Utmärkande är också ett slags nyspråk, där ord som frihet och rättvisa kidnappas och vänds till sina motsatser.

Sitter jag och fikar med en fascist? Kanske är det bara svårt att känna igen fascismen när den bär kostym, är generös och talar om Jesus?

"Urfascismen kan återvända i de allra oskyldigaste kläder" skriver Umberto Eco i sitt traktat *Evig fascism: fjorton sätt att betrakta en brunskjorta*. Och antagligen finns det inget provrör där man kan hålla ner en rörelse och avgöra om den är fascistisk. Varje kultur har sina former av högerextremism, den utgår från historiska traditioner, spelar på de föreställningar och myter som finns till hands. I USA talar man om frihet, men det är förstås en retorisk figur. Individens frihet står inte särskilt högt i kurs. I omstöpningen ingår tvärtom en förstärkning av de traditionella hierarkierna på alla områden: i politiken, kyrkan, skolan och familjen. För individens underkastelse krävs ingen stark stat. Det finns andra auktoriteter att lyda.

"Den kristne mannen är den enda verkligt fria mannen i hela världen, och han är ämnad att utöva herravälde över hela jorden", skriver R.J. Rushdoony i *Christian manifesto*. Och med ett upplyftande av den kristne mannen till Guds företrädare följer en degradering av alla andra.

Om rekonstruktionisterna får makten kommer det sannolikt leda till förtryck och förföljelse. Men även om de aldrig lyckas erövra staten är risken stor att idéerna och kraven påverkar det omgivande landskapet, människors uppfattningar, politiken och till sist lagarna. Något som antagligen redan hänt.

Det är relativt få som öppet bekänner sig till rekonstruktionismen, men förespråkarna tycks fungera som ett avant garde för en bredare rörelse. De är radiopratare, bestsellerförfattare och predikanter. Och författaren Sarah Posner menar att den kristna högern har formats längs flera av rekonstruktionismens tankelinjer. Tanken att Bibeln är Guds ord och dessutom är en instruktionsbok för politiken omfattas av betydligt fler än de som själva kallar sig rekonstruktionister, menar hon. Och denna radikala kristna höger finns samtidigt inflett i en bredare konservativ väv. Teapartyrörelsen har framför allt enats i motståndet mot Obamas ekonomiska politik och "big government", men marknads-fundamentalismen tycks trivas utmärkt med den kristna fundamentalismen. Ungefär hälften av Teapartyaktivisterna identifierar sig som högerkristna enligt en opinionsundersökning. "Den kristna högers elit har medvetet injicerat sig själva i rörelsen", skriver Posner. Och dit får man väl räkna Dr. Johnston, som talat på en rad Teapartyprotestmöten i Ohio de senaste tre åren. Och han berättar att genvägen varit stort, applåderna starka.

Också Republikanerna sammanfaller alltmer med den kristna högern. Efter bräkförlusten 2008 stod det ett tag och vägde, men inför presidentvalet 2012 har de republikanska kandidaterna tävlat om vem som kan lägga sig närmast den fundamentalistiska synen på abort och samkönade äktenskap. Tidigare halv-liberala ståndpunkter har justerats högerut och för figurer som Michelle Bachman och Rick Santorum finns ett totalt abortförbud högt upp på den politiska dagordningen.

Och i skuggan av Barack Obamas presidentskap har abortmotståndare och antigayaktivister vunnit mark på delstatsplanet. På flera håll har man lyckats driva igenom inskränkningar i aborträtten. Hotet mot kvinnors rätt att välja är större än någon gång sedan 1972, rapporterar pro-choiceorganisationerna. Även kampen för att legalisera samkönade äktenskap har mött tufft motstånd från konservativa kristna och avisats i flera folkomröstningar. I de flesta delstater finns ett uttalat förbud.

Den kristna högers retorik leder också till hatbrott. Även om inte Dr. Johnston går ut på gatorna och skjuter abortläkare och homosexuella så gör andra det. "Det blir tillåtet att hata", skriver Chris Hedges. "Massorna sveps in i våldets förföriska språk som snart nog leder till verkliga våldshandlingar."

Det fredliga abortmotståndet har hela tiden mixats med våld och dödshot. Sju läkare har mördats sedan 1993, senast 2009 då Dr. George Tiller sköts av anti-abortextremisten Scott Roeder. Och hatbrotten mot hbt-personer har ökat i USA på senare år, något som fått Barack Obama att skärpa lagstiftningen på området. Vilket förstås har lett till anklagelser från den kristna högern om att "gaylobby" har tagit över Washington och inskränkt yttrandefriheten. Något som spärrat på hatet mot hbt-personer ännu mer.

Klockan närmar sig halv tio på kvällen. Ohio har lindats in i mörker. Servitrisen lägger notan på bordet och Dr. Johnston tar upp sin plånbok, insisterar på att få betala. "Jag lägger säkert mer dricks än vad du gör", säger han och skrattar.

Jag funderar på vad man säger nu. Som avslutning liksom. "Det du sprider omkring dig är inte kärlek utan hat. Det du säger är frihet är egentligen förtryck. Det du kallar rättvisa är inhuman grymhet" ... borde jag kanske ha sagt. Men gör det inte. Kanske för att det verkar lönlöst. Kanske för att hans hövlighet är avväpnande. I stället småpratar vi lite innan jag tackar doktorn för pajen, trycker hans hand och reser mig för att gå. "Hälsa hem till hustrun", Dr. Johnston. "Hälsa hem till Sweden, Mr. Werne." <<

KENT WERNE är skribent och författare. Hans senaste bok **Du sköna nya hem (Ordfront)** handlar om utförsäljningen av allmännyttan.